

FORSVAR OG SIKKERHET

MOT ET TETTERE EUROPEISK FORSVARSSAMARBEID?

Storbritannias varslede uttreden av EU, det endrede politiske lederskapet i USA og et europeisk nabolag preget av usabilitet er alle faktorer som satt forsvar og sikkerhet på dagordenen i EU. De europeiske landene ønsker i større grad å være i stand til å ta et ansvar for egen sikkerhet.

PÅ VEI MOT EN FELLES SIKKERHETS- OG FORSVARSPOLITIKK

I 1998 møttes Storbritannias statsminister Tony Blair og Frankrikes president Jacques Chirac og landets statsminister Lionell Jospin i den lille bretonske havnebyen St. Malo. Hensikten med møtet var å legge grunnlaget for en **felles sikkerhets- og forsvarspolitikk (CSDP)** i EU. Selv om Maastricht-traktaten i 1992 satte det svart på hvitt at EU skulle være en sikkerhetspolitisk aktør, hadde lite konkret skjedd før møtet i St. Malo. Planene var at politikken skulle være operativ fra og med 2003.

Siden den gang har unionen **gjennomført 35 operasjoner** av ulik art og størrelse. Operasjonene har foregått i Afrika, Asia og Europa. 23 av disse har vært av sivil karakter, noe som er med på å støtte opp under forestillingen om EU som en sivil utenriks- og sikkerhetspolitisk aktør. Med bakgrunn i siste års politiske endringer ser det nå ut til at vi er på vei mot et tettere samarbeid på forsvarsområdet.

UTVIKLINGEN FREMOVER

Kollektivt forsvar vil forbli Natos oppgave, men EU skal styrke sin profil innenfor områder som **internasjonal krisehåndtering** og **hurtig reaksjonsevne** av både sivil og militær karakter. Dette er oppgaver som ligger innenfor områder som **fredsbevaring** og **fredsoppretting**, og som i EU blir omtalt som **Petersberg-oppgavene**, utarbeidet allerede i 1992.

Målet er at EU skal utvikle en **strategisk autonomi** som betyr en evne til å handle uavhengig av andre aktører på den internasjonale arenaen. Strategisk autonomi er et gjennomgangstema i **EUs Globale strategi** som ble lansert i 2016. USA støtter i dag opp under EUs mål om en slik autonomi. Likevel ser vi en viss skepsis fra amerikansk hold for at dette skal gå ut over Nato-samarbeidet der de er ledende.

NORSK FORSVARSSAMARBEID MED EU

EUs samarbeid på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området er ikke en del av EØS-avtalen. Likevel har Norge tradisjonelt sett hatt et tett samarbeid med unionen på dette området.

Et viktig element er **deltakelsen i EUs sivile og militære krisehåndteringsoperasjoner**, som er regulert i en rammeavtale fra 2004. I 2008, 2011 og i 2015 stod norske avdelinger på beredskap i en nordisk innsatsstyrke som del av **EUs kampstyrker (EU Battle Groups)**.

Det er også et **tett samarbeid når det kommer til kapabilitetsutvikling, forskning og forsvarsindustri** i regi av **EUs forsvarsbyrå, European Defence Agency**, hvor Norge deltar som eneste ikke-medlemsland.

Hva EUs utvikling mot et tettere forsvarssamarbeid vil ha å si for forholdet til Norge er fremdeles usikkert.

Nye initiativ til samarbeid

Som et ledd i styrkingen av sikkerhets- og forsvarssamarbeidet har EU lansert en rekke nye initiativer. De tar sikte på å bedre samhandlingen mellom EU-landene. Dette gjelder særlig samarbeid om anskaffelser av nytt materiell, samt forskning og utvikling.

PERMANENT STRUKTURERT SAMARBEID (PESCO)

PESCO innebærer en forsterket form for forsvarssamarbeid mellom en gruppe EU-medlemsland. Målet er at de skal kunne **samarbeide om konkrete prosjekter og å slå sammen sine militære kapabiliteter på bestemte områder**. Dette gjelder både **forsvarsanskaffelser** og **operasjoner**. På denne måten oppnår EU en forbedret evne til å kunne gjennomføre Petersberg-oppgavene. Alle EUs medlemmer bortsett fra Danmark, Malta og Storbritannia deltar i PESCO.

FORSVARSFORSKNING OG FORSVARSFOND

Forskning er av grunnleggende betydning for fremtidig europeisk kapabilitetsutvikling og dermed strategisk autonomi. EU har fra og med 2017 startet med å **finansiere forskning som tar sikte på å styrke EU som sikkerhetspolitisk aktør**. Forsvarsforskning vil derfor bli en del av det neste rammeprogrammet for forskning som blir innledet i 2021.

Forsvarsfondet vil innebære **EU-støtte til felles utvikling av forsvarsmateriell og teknologi** gjennom fellesfinansiering over EUs budsjett. Forsvarsfondet vil innebære bidrag til investeringer innenfor forskning og kapabilitetsutvikling som til sammen vil beløpe seg til **omlag 5,5 milliarder euro årlig** etter 2020.

COORDINATED ANNUAL REVIEW ON DEFENCE (CARD)

Målet med dette er å kunne finne fram til de mangler som finnes i europeisk forsvar. CARD skal dermed **bidra til en mer optimal utnyttelse av de ressursene som årlig bevilges til forsvar**. Dette skal EU gjøre gjennom å sikre en større grad av sammenheng mellom medlemslandenes forsvarsbevilgninger. Å sikre en større grad av åpenhet mellom medlemslandene på områder som forsvarsplanlegging og anskaffelser, vil EU legge grunnlaget for felles anskaffelsesprosjekter.

MILITARY PLANNING AND CONDUCT CAPABILITY

Dette er et initiativ som skal **forbedre EUs evner til å kunne lede de EU-operasjonene der hensikten er å trene lokale sikkerhetsstyrker**. I dag har EU slike operasjoner gående i Den sentralafrikanske republikken, Mali og i Somalia.

NORSK DELTAKELSE

Norge har et tettere samarbeid med EU på forsvarsområdet enn noe annet land som ikke er medlem av unionen. Likevel er det **usikkert om Norge får delta for fullt i disse nye initiativene**.

PESCO er i første omgang forbeholdt EUs medlemsland. Også innenfor forsvarsfondet er det usikkert om Norge får full deltagelse. Foreløpig er det kun forskningsdelen Norge skal delta i. Vi kan dermed havne utenfor kapabilitetsdelen. **For norsk forsvarsindustri kan det få store konsekvenser dersom vi blir stående på utsiden** når EU skal bevilge penger til utvikling av nye våpen og annet militært utstyr.